

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Κ. Γ. Καρυωτάκη: «Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων»
(Κ.Ν.Α. Β΄ Λυκείου, σσ. 264-266)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποια στοιχεία του ποιήματος δικαιολογούν το χαρακτηρισμό του ως μπαλάντας;
2. Στηριζόμενοι στο ποίημα μπορείτε να φαντασθείτε ποια απήχηση είχε η ποίηση του Καρυωτάκη ενόσω εκείνος ζούσε;
3. Με ποια λογοτεχνική παράδοση φαίνεται από το ποίημα ότι ήταν ιδιαίτερα εξοικειωμένος ο Καρυωτάκης;
4. Πώς αντιμετωπίστηκαν από τους συγχρόνους τους οι ποιητές στους οποίους αναφέρεται ο Καρυωτάκης; Η απάντησή σας να στηριχθεί στο εξεταζόμενο ποίημα.
5. Σε ποιους ποιητές αναφέρεται ο Καρυωτάκης και τι παρατηρήσεις κάνει για τη ζωή και το έργο καθενός από αυτούς;
6. Γιατί νομίζετε ότι ο ποιητής θέλησε να γράψει μια μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Ποια σχήματα λόγου χρησιμοποιεί ο Καρυωτάκης στο συγκεκριμένο ποίημα; Σε κάθε περίπτωση να παραθέσετε τα σχετικά χωρία. Π.χ.: «η Δόξα καρτερεί» (προσωποποίηση).
2. Σε ποιους στίχους παρατηρείται το φαινόμενο της παρήχησης;
3. Γιατί ο Καρυωτάκης λέει «οι Ουγκά» και όχι «ο Ουγκά»;

4. «Ο Καρυωτάκης (...) απελπισμένα ανθίσταται [στη φθορά του χρόνου], αναζητώντας (...) μια γεύση αθανασίας, ένα μερίδιο στη μνήμη, μία ελπίδα υστεροφημίας».¹ Επαληθεύεται αυτή η κρίση από το συγκεκριμένο ποίημα;
5. α) Πώς χαρακτηρίζει ο Καρυωτάκης την μπαλάντα του;
β) Γιατί της αποδίδει αυτούς τους χαρακτηρισμούς;
γ) Τι παρατηρείτε στη μορφή των χαρακτηρισμών;
6. «Η μπαλάντα αυτή (...) είναι προϊόν ποιητικού μόχθου και ένα επίτευγμα ποιητικής τεχνικής».² Συμφωνείτε με αυτή την άποψη; Εξηγήστε γιατί.
7. α) Πώς θα χαρακτηρίζατε το ύφος του ποιητή;
β) Ποια συναισθήματα σας υποβάλλει;
8. Ο Καρυωτάκης χαρακτηρίζει την μπαλάντα του «πενιχρή». Συμφωνείτε με αυτό το χαρακτηρισμό;
9. Να επισημάνετε τις αντιθέσεις που υπάρχουν στο ποίημα.
10. Ποια φράση λειτουργεί ως μοτίβο στο ποίημα και ποια εντύπωση σας δημιουργεί;
11. Τι παρατηρείτε ως προς την ομοιοκαταληξία, τη στιχουργία και το μέτρο του ποιήματος;
12. Ο Καρυωτάκης σε αυτό του το ποίημα κατατάσσει τον εαυτό του στην κατηγορία των «άδοξων» ποιητών με τους οποίους σχεδόν κανείς ποτέ δεν πρόκειται ν' ασχοληθεί. Αν πράγματι το πίστευε αυτό, τότε γιατί δημοσίευσε αυτό το ποίημα;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Ποιοι θα μπορούσαν να είναι οι θεοί στους οποίους αναφέρεται ο ποιητής στο στίχο 1;
2. Με ποιους τρόπους αντιδρούν, κατά τον Καρυωτάκη, οι ποιητές, όταν τους απορρίπτουν οι σύγχρονοί τους;
3. Να σχολιάσετε με συντομία τις αναφορές του Καρυωτάκη στη ζωή και το έργο των καλλιτεχνών που μνημονεύει σε αυτό του το ποίημα.

¹ Καραγεωργίου Τ., «Ο Καρυωτάκης και η υστεροφημία», π. *Φιλολογική*, τχ. 59, Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 1997, σ. 31.

² Αυτ., σ. 33.

4. Γιατί περνούν «αλύγιστοι και ωχροί» οι ποιητές παρά την καταφρόνια του κόσμου;
5. Ποια είναι η «τραγική απάτη» στην οποία είναι δοσμένοι οι άδοξοι ποιητές;
6. Ποια μοίρα περιμένει τους ποιητές που «ανάζια στιχουργούνε»;
7. Σε ποια κατηγορία νομίζετε ότι κατατάσσει ο Καρυωτάκης τον εαυτό του, στους άδοξους ή στους αθάνατους ποιητές; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αναφερόμενοι σε συγκεκριμένους στίχους του ποιήματος.
8. Υποκρύπτεται κάποια ειρωνεία στην τελευταία στροφή του ποιήματος;
9. Ποιοι είναι, σύμφωνα με το ποίημα, οι άδοξοι ποιητές;
10. Πιστεύει ο Καρυωτάκης ότι το ποίημά του θα αντέξει στο χρόνο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

2.4. Σχολιασμός αδίδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Φρ. Βιγιόν, «Μπαλάντα των κυριών του παλιού καιρού»³

Να συγκρίνετε την «Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων» με την «Μπαλάντα των κυριών του παλιού καιρού» του Βιγιόν (που μετέφρασε ο Κ. Καρυωτάκης) και να επισημάνετε ομοιότητες και διαφορές ως προς το περιεχόμενο και το ύφος τους.

Σαπφώ, 58D. = 55LP. = 55V.

*«Όταν θα κείτεσαι νεκρή θα κείτεσαι ανύπαρκτη
 κι ούτε πια ανάμνηση για σένα ούτε καμιά νοσταλγία
 ποτέ δε θα υπάρξει· γιατί δεν μετέχεις στις Πιερίας τα ρόδα.
 Μα και στον Άδη τα δώματα ανύπαρκτη θα γυρνάς με τις μαύρες
 σκιές των νεκρών, ένα τίποτε».*

(μετάφραση)

στης Πιερίας τα ρόδα: στην ποίηση

Πώς αντιμετωπίζει το ζήτημα της υστεροφημίας της ομοτέχνου της η Σαπφώ;

Κ. Καρυωτάκης, «Υστεροφημία»

³ Κ.Ν.Λ. Β' Λυκείου, σσ. 47-49.

*«Μόνο μπορεί να μείνουμε κατόπι μας οι σίχοι,
δέκα μονάχα σίχοι μας να μείνουμε, καθώς
τα περιστέρια που σκορπούν οι ναυαγοί στην τύχη,
κι όταν φέρουν το μήνυμα δεν είναι πια καιρός».*
(απόσπασμα)

Ποιο νομίζετε ότι είναι το νόημα αυτού του αποσπάσματος;

Κ. Καρυωτάκης, «Μικρή ασυμφωνία εις Α μείζον»

*«Α! κύριε, κύριε Μαλακάση,
ποιος θα βρεθεί να μας δικάσει,
μικρόν εμέ κι εσάς μεγάλο,
ίδια τον ένα και τον άλλο;
Τους τρόπους, το παράστημά σας,
το θελκτικό μειδίαμά σας,
το monocle που σας βοηθάει
να βλέπετε μόνο στο πλάι
και μόνο αυτούς να χαιρετάτε
όσοι μοιάζουν αριστοκράται,
την περιποιημένη φάτσα,
την υπεροπτική γκριμάτσα
από τη μια μεριά να βάλει
της ζυγαριάς, κι από την άλλη
πλάστιγγα να βροντήσω κάτω,
μισητό σκήνωμα, θανάτου
άθυρμα, συντριμμένο βάζον,
εγώ κύμβαλον αλαλάζον.
Α! Κύριε Μαλακάση,
ποιος τελευταίος θα γελάσει;*

Πώς αντιμετωπίζει ο Κ. Καρυωτάκης τον ομότεχνό του, Μ. Μαλακάση, σε αυτό του το ποίημα;

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Γιατί νομίζετε ότι ο ποιητής θέλησε να γράψει ένα ποίημα στους άδοξους ποιητές των αιώνων;
2. Ποια εντύπωση σας προκάλεσε αυτό το ποίημα;
3. Ποιες θεματικές περιοχές (ενότητες) διακρίνετε στο ποίημα; Να διατυπώσετε επιγραμματικά το περιεχόμενο καθεμιάς από αυτές.
4. Τι παρατηρείτε ως προς τη δομή (αρχιτεκτονική) του ποιήματος;

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. α) Να αναφέρετε κι άλλα -εκτός από αυτά που αναφέρει ο Καρυωτάκης- παραδείγματα καλλιτεχνών, φιλοσόφων και επιστημόνων που το έργο τους παρεξηγήθηκε, υποτιμήθηκε ή και αγνοήθηκε από τους συγχρόνους τους.⁴
β) Πώς ερμηνεύετε αυτό το φαινόμενο; (Το κείμενό σας να μην υπερβαίνει τις 600 λέξεις).
2. Να αναπτύξετε το θέμα που ακολουθεί, γράφοντας ένα δοκίμιο έκτασης 400 περίπου λέξεων. «Το έργο των καλλιτεχνών μπορεί να υποτιμηθεί, να υπερεκτιμηθεί ή και να αξιολογηθεί αντικειμενικά από τους συγχρόνους τους. Ο χρόνος θα δείξει ποια έργα έχουν πραγματική αξία».
3. Ο Καρυωτάκης λέει πως «μαραίνονται οι Βερλέν», «οι Ουγκώ με (...) εκδίκηση μεθούνε», οι Πόε έζησαν δυστυχημένοι και «οι Μποντλέρ εζήσανε νεκροί». Να βρείτε στοιχεία για τη ζωή και το έργο αυτών των λογοτεχνών που να δικαιολογούν αυτούς τους χαρακτηρισμούς.
4. Μια ομάδα μαθητών να βρει και να παρουσιάσει στην τάξη:
α) τις αντιδράσεις που προκάλεσε η ποίηση του Καρυωτάκη, ενόσω εκείνος ζούσε.⁵
β) την επίδραση που άσκησε η ποίηση του Καρυωτάκη μετά το θάνατό του.⁶

⁴ Πρβλ. την χαρακτηριστική άποψη του Σοπενχάουερ: «Θάθελα κάποιος κάποτε να επιχειρήσει να γράψει μια τραγική ιστορία της λογοτεχνίας στην οποία να δείχνει πώς τα διάφορα έθνη (που σήμερα υπερηφανεύονται για τους μεγάλους συγγραφείς και καλλιτέχνες τους) τους φέρθηκαν όσο εκείνοι ζούσαν». (Arthur Schopenhauer, *Essays and Aphorisms*, επιλογή αποσπασμάτων και μετάφραση υπό R.J. Hollingdale, Penguin Books, 1983 (έκτη έκδοση), σ. 210-211).

⁵ Βλ. την αρνητική κριτική του Β. Ρώτα στο *Ελεγεία και Σάτιρες* (παρατίθεται στο Γ.Π. Σαββίδη, «Ο Καρυωτάκης και οι κριτικοί του (1919-1928)», π. *Νέα Εστία*, τχ. 90 (1971), σσ. 1580-1583, στο Γ. Π. Σαββίδη - Ν.Μ. Χατζιδάκη-Μαριλίζας Μητσού, *Χρονογραφία Κ.Γ. Καρυωτάκη (1896-1928)*, Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1989, σσ. 224-231 και στο Κ. Γ. Καρυωτάκη, *Ποιήματα και πεζά*, Επιμέλεια Γ. Π. Σαββίδη, Ερμής, Αθήνα 1972, σσ. 185-190). Βλ. επίσης την απάντηση του Καρυωτάκη, την ανταπάντηση του περιοδικού κ.λπ. (*Χρονογραφία...*, ό.π., σσ. 145-152).

⁶ Για την επίδραση που άσκησε η ποίηση του Καρυωτάκη βλ. *Καρυωτάκης και Καρυωτακισμός*, Έκδοση Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ: ΤΜΗΜΑ:

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Κ. Γ. Καρυωτάκης, «Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Ποια στοιχεία του ποιήματος δικαιολογούν το χαρακτηρισμό του ως μπαλάντας;

.....
.....

Μονάδες 4

2. «Ο Καρυωτάκης (...) απελπισμένα ανθίσταται [στη φθορά του χρόνου], αναζητώντας (...) μια γέυση αθανασίας, ένα μερίδιο στη μνήμη, μία ελπίδα υστεροφημίας». Επαληθεύεται αυτή η κρίση από το συγκεκριμένο ποίημα;

.....
.....

Μονάδες 6

3. α) Ποια φράση λειτουργεί ως μοτίβο στο ποίημα;
β) Ποια εντύπωση σας δημιουργεί;

.....
.....

Μονάδες 6

4. Γιατί ο Καρυωτάκης λέει «οι Ουγκώ» και όχι «ο Ουγκώ»;

.....
.....

Μονάδες 4